

УДК 339.9.01

ІНСТИТУЦІЙНА СКЛАДОВА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У КРАЇНАХ ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ

Яншина А. М.

Кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Київського університету ринкових відносин.

Анотація. *Екологічно дружня поведінка суб'єктів господарювання у країнах із розвинутою економікою, хоча і сприймається сьогодні більшістю громадян цих країн як єдино можлива, не сформувалася стихійно, а є результатом активної популяризації «зеленого» способу життя на національному рівні, та виявляється у реалізації системних програм «зеленого» зростання органами влади всіх рівнів, спільних екологічних ініціатив країнами із розвинутою економікою і міжнародними інститутами; участі у процесі створення та імплементації національних стратегій сталого розвитку громадських організацій, науково-дослідних установ, транснаціонального бізнесу тощо.*

Запровадження ключових положень концепції сталого розвитку здійснюється нині у всіх країнах Європи, однак, найбільших здобутків на шляху до сталого зростання національних економік вдалося досягти північноєвропейським країнам: Данії, Ісландії, Норвегії, Фінляндії і Швеції, які сьогодні є світовими лідерами Індексу сталого розвитку.

Важливою передумовою лідерства країн Північної Європи у цій сфері стало формування розгалуженої системи інституційного забезпечення імплементації концепції сталого розвитку, яка сьогодні успішно функціонує на практиці. Стаття присвячена вивченню атрибутів та особливостей інституційної складової реалізації стратегій сталого розвитку, що виступили запорукою ефективності національної політики сталого зростання у країнах Північної Європи.

Ключові слова: *сталий розвиток, зелене зростання, національна стратегія сталого розвитку, інституційне забезпечення сталого розвитку, країни Північної Європи.*

Постановка проблеми. Протягом років незалежності питання «зеленого» зростання так і не здобуло належної уваги вітчизняних владних кіл, насамперед, у зв'язку з неможливістю масово привабити електорат ідеями про необхідність збереження навколишнього природного середовища, суттєвою капіталомісткістю екологічних проектів, відсутністю значної фінансової вигоди від екологічних ініціатив у короткостроковій перспективі. У свою чергу, електорат як в умовах світової економічної кризи, так і до її початку переймався, перш за все, економічними проблемами, що у комплексі з досить низькою екологічною культурою нації пояснює відсутність жвавої зацікавленості і високопосадовців, і більшості українських громадян у фінансуванні реформ, які би сприяли екологізації вітчизняної економіки.

Разом із тим, на фоні розширення масштабів екологічних ініціатив міжнародних економічних організацій і країн із розвинутою економікою, а також з огляду на євроінтеграційні амбіції України, остання не може залишатися осторонь «зеленої» революції у світі. Відтак, особливої актуальності як для України, так і інших ринків, що формуються, нині набувають вивчення і реалізація позитивного досвіду формування екологічної культури нації та «озеленення» економічної політики провідних країн світу у межах національних стратегій сталого розвитку (СР).

Метою статті є – порівняльний аналіз інституційних складових імплементації концепції сталого розвитку країн Північної Європи та визначення на цій основі ключових атрибутів ефективної системи інституційного забезпечення, що стали однією з головних передумов лідерства Данії, Ісландії, Норвегії, Фінляндії і Швеції з точки зору сталого розвитку у світі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у вивчення проблематики сталого розвитку здійснили О. Білорус, В. Будкін, В. Геєць, П. Дасгупта, Дж. Дрексхейдж, Дж. Норман, Ю. Остерхаммел, Ю. Пахомов, Р. Робертсон, Дж. Стігліц, А. Філіпенко тощо. Безпосередньо питанням інституційного і нормативно-правового забезпечення процесу імплементації концепції сталого розвитку присвятили власні дослідження С. Басс і Б. Далал-Клейтон [1], О. Білорус і Ю. Мацейко [2], Б. Данилишин і О. Маслюківська [3], Р. Джонс [4], Ю. Мельник [5], Дж. В. Норман [6] та інші.

У працях вказаних науковців аналізуються підходи до трактування змісту категорії сталого розвитку та проблеми, пов'язані з економічним, соціальним, екологічним вимірами сталого зростання; розглядаються сутнісні характеристики поняття національної стратегії СР та специфіка розробки стратегій такого типу на ринках, що формуються; вивчаються особливості національних стратегій СР та результати їх імплементації у країнах із різними рівнями розвитку; пропонуються дослідження глобальної перспективи реалізації концепції СР тощо.

Проте до теперішнього часу у межах проблематики імплементації національних стратегій сталого розвитку залишається низка питань без ґрунтовної відповіді. Зокрема, йдеться про те, що у науковій літературі не сформовано єдиного комплексного підходу до поняття національної стратегії сталого розвитку та його атрибутів; не запропоновано чіткого бачення системи глибинних причин високої результативності діяльності країн Північної Європи у сфері сталого розвитку, зокрема, у контексті її інституційної і нормативно-правової складової.

Основні результати дослідження. Екологічно дружня поведінка суб'єктів господарювання у країнах із розвинутою економікою розглядається сьогодні більшістю громадян як єдино можлива та виявляється у реалізації цілої низки фундаментальних заходів зі сприяння сталому розвитку: середньо- і довгострокових системних екологічних програм муніципалітетів і національних урядів; спільних «сталих» ініціатив країн із розвинутою економікою і міжнародних організацій; участі у створенні та імплементації національних стратегій сталого розвитку у цілому й екологічних проєктів, зокрема, місцевих жителів, транснаціонального бізнесу тощо.

Запровадження ключових положень концепції сталого розвитку здійснюється нині у всіх країнах Європейського союзу, однак, беручи до уваги показники індексу СР за останні роки, можемо із впевненістю стверджувати, що найбільших здобутків на шляху до сталого зростання вдалося досягти на сьогоднішній день країнам Північної Європи: Данії, Ісландії, Норвегії, Фінляндії і Швеції, які, зокрема, входили до десятки лідерів Індексу сталого розвитку країн світу у 2013 році (табл. 1).

Для України як країни, де практична діяльність з імплементації концепції сталого розвитку, фактично, лише розгортається, у цьому контексті важливим є винайдення відповіді на головне запитання: які ж дії стали запорукою успіхів північноєвропейських країн у процесі реалізації концепції СР на національному рівні. З метою розв'язання частини проблемних аспектів у межах окресленого предметного поля доцільним є здійснення порівняльної характеристики особливостей інституційної складової імплементації концепції СР у країнах Північної Європи.

Однією з ключових умов системності і послідовності діяльності країни у ході запровадження концепції сталого розвитку є розробка деталізованого плану дій, стратегії, які би забезпечували повноцінну реалізацію економічної діяльності суб'єктів господарювання без дискримінації екологічних і соціальних інтересів; враховували би міжнародний досвід імплементації вказаної концепції та реалії світового господарства у цілому. В свою чергу, багатогранність поняття сталого розвитку і відмінності у менталітеті, культурі народів світу обумовлюють наявність у науковій літературі широкого спектру індивідуальних підходів вчених-економістів та колективних позицій, сформульованих у межах міжнародних організацій, щодо трактування суті, складових таких документів і, перш за все, стратегії СР.

Таблиця 1.
Індекс сталого розвитку країн світу у 2013 році

Країна / Показник	Індекс СР	Індекс екологічної складової СР	Індекс соціо-інституційної складової СР	Індекс економічної складової СР	Індекс якості життя
1. Швейцарія	2,922	0,918	0,918	0,887	1,483
2. Швеція	2,916	0,828	0,828	0,808	1,377
3. Ісландія	2,906	0,786	0,786	0,764	1,297
4. Норвегія	2,903	0,845	0,845	0,697	1,389
5. Австралія	2,892	0,567	0,567	0,837	1,287
6. Фінляндія	2,892	0,751	0,751	0,819	1,331
7. Нова Зеландія	2,884	0,782	0,782	0,831	1,400
8. Люксембург	2,852	0,834	0,834	0,778	1,313
9. Канада	2,830	0,613	0,613	0,842	1,286
10. Данія	2,818	0,734	0,734	0,818	1,335

Джерело: розраховано автором за [7].

Так, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) визначає стратегію сталого розвитку як систематизовану сукупність процесів аналізу, обговорення, нарощення потенціалу, планування й інвестування, які є відкритими для участі та постійно удосконалюються, та покликані інтегрувати економічні, соціальні й екологічні інтереси суспільства, сприяти досягненню компромісу у цьому напрямі, якщо задоволення всіх трьох груп інтересів одночасно є неможливим [8, с. 25]. Програма розвитку ООН називає стратегією СР комплекс узгоджених механізмів і процесів, які передбачають активну участь зацікавлених сторін у розробці загальної мети, цілей і завдань сталого місцевого розвитку та у координації їх досягнення і перегляду [9, с. 7].

Фахівці Міжнародного інституту сталого розвитку В. Далал-Клейтон і С. Басс тлумачать стратегію СР як процес або систему, що містить нормативну базу та заходи, які дозволяють протистояти сучасним викликам [1, с. 12]. На думку ж О. Білоруса й Ю. Мацейко, стратегія національного сталого розвитку – координований, відкритий для участі, повторюваний і циклічний процес думок і дій з метою досягнення економічних, екологічних і соціальних цілей у збалансованому, інтегрованому вигляді [2, с. 145]. Близьким за своїм змістом є підхід до окреслення суті цього поняття Б. Данилишина й О. Маслюківської, які розуміють під ним інтерактивний процес, що базується на повторюваних циклах ана-

лізу прийняття рішень, плануванні, впровадженні, перегляді, та покликаний поєднати довгостроковий орієнтир із середньостроковими завданнями та короткостроковими діями [3, с. 27].

У цілому, трактування категорії концепції сталого розвитку як в іноземних, так і вітчизняних наукових джерелах є схожими між собою, а їх основний зміст, як правило, зводиться до того, що стратегія сталого розвитку являє собою безперервний процес формування, постійного удосконалення та реалізації за участю всіх членів суспільства довгострокового плану систематизованих й узгоджених заходів, спрямованих на досягнення економічного зростання без дискримінації екологічних і соціальних інтересів людства.

Досить часто відсутність істотного прогресу у запровадженні національних стратегій сталого розвитку виправдовують на ринках, що формуються, і в Україні, зокрема, нестачею ресурсів для фінансування «сталих» ініціатив. Не розділяємо таку позицію, оскільки істотні масштаби фінансування тих чи інших проектів не завжди виступають єдиною запорукою їх високої ефективності. Наприклад, з одного боку, у 2012 р. частка екологічних витрат у всіх видатках на R&D у країнах Європейського союзу у середньому складала 2,6%, поряд із тим, у Данії, Норвегії, Фінляндії і Швеції значення цього показника були значно меншими; крім того, частка витрат на удосконалення джерел енергії у середньому по ЄС сягала у 2012 р. 4,1%, у Данії, Норвегії, Фінляндії вона коливалася у проміжку 0,5-3,7%; з іншого ж боку, частка відновлювальних джерел енергії у 2011 р. у середньому по ЄС сягала 10%, тоді як у Данії цей показник дорівнював 21,5%, в Ісландії – 85,8%, Норвегії – 42,3%, Фінляндії – 25,4%, Швеції – 31,8% (Табл. 2). Як бачимо, прямого зв'язку між обсягами фінансування і результатом не спостерігається. Схожа ситуація склалася й у сфері охорони здоров'я.

Таблиця 2.

Окремі екологічні і соціальні показники сталого розвитку країн ЄС

Показник / Член ЄС	ЄС 27	Данія	Ісландія	Норвегія	Фінляндія	Швеція
1. А) % екологічних видатків від всіх видатків на R&D, 2012 р.	2,6	1,9	3,9	2,6	1,6	1,9
Б) % видатків на удосконалення джерел енергії від всіх видатків на R&D, 2012 р.	4,1	3,7	0,5	3,1	11,1	5,3
В) % відновлювальних джерел енергії, 2011 р.	10,0	21,5	85,8	42,3	25,4	31,8
2.А) % видатків державного бюджету на охорону здоров'я, 2012 р.	8,6	1,2	7,9	15,3	5,2	1,4
Б) Середня тривалість життя, 2012 р.	Ж 83,2	81,9	83,9	83,4	83,4	83,5
	Ч 77,4	77,9	80,8	79,4	77,5	79,9

Джерело: розраховано автором за [10, с. 39, 116, 137].

Відтак, дотримуємося думки, що фінансова складова процесу імплементації концепції сталого розвитку, розробка та регулярне удосконалення стратегій, планів, спрямованих на втілення у життя головних положень концепції сталого розвитку на національному рівні, без сумніву, мають велике значення, проте успіх реалізації таких стратегій і програм у будь-якій країні у значній мірі залежить від організації системи інституційного забезпечення: його якості, масштабів, низки аспектів інституційного характеру.

По-перше, маємо на увазі обраний країною підхід до характеру «вмонтування» положень концепції сталого розвитку до національних економік. Найбільш вдалу класифікацію підходів такого типу, на наш погляд, запропонували експерти ООН, згідно з якою існують універсальний (створення та імплементація єдиного загальнонаціонального документу, який регламентує бездискримінаційне задоволення екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства на всіх рівнях), багатогалузевий (розробка та реалізація міжсекторальних планів дій без їх уніфікації у межах єдиної національної стратегії СР), галузевий (затвердження планів дій та втілення їх у життя окремо у межах кожної конкретної галузі без підпорядкування цих дій єдиній НССР) підходи до імплементації концепції сталого розвитку та підхід, який передбачає інтеграцію атрибутів концепції СР шляхом внесення змін до вже існуючих у національному нормативному полі документів без обов'язкової розробки окремої автономної стратегії сталого розвитку, міжсекторальних і галузевих планів дій [11, с. хі; 12, с. 9-10].

Спираючись на наведену класифікацію, зауважимо, що всі північноєвропейські країни, які досліджуються, використовували у процесі формування державної позиції щодо шляхів реалізації концепції сталого розвитку перший, універсальний підхід. Так, країни аналізованої групи задовго до висунення Європейським союзом перед його членами вимоги затвердити до 2007 року національні стратегії сталого розвитку розробили власні перші НССР: Швеція – у 1994 році; Фінляндія – у 1998 році; Данія, Ісландія і Норвегія – у 2002 році, які неодноразово оновлювались з урахуванням новітніх викликів і сучасних реалій. Додамо, що, окрім національних стратегій сталого розвитку (НССР), у всіх країнах групи існують допоміжні міжсекторальні, галузеві плани дій, проте всі вони підпорядковані НССР.

По-друге, важливе значення з точки зору ефективності інституційної складової імплементації концепції сталого розвитку мають характер і специфіка розподілу функціональних обов'язків між органами влади всіх рівнів в країні у ході запровадження НССР. Державні органи, яким делеговано керуючі функції у ході запровадження НССР, незначним чином різняться у вказаній групі країн: у Данії, Ісландії, Фінляндії і Швеції – це Міністерство навколишнього середовища, в Норвегії – Міністерство фінансів.

Існування центрального органу для реалізації і моніторингу СР як у країнах із розвинутою економікою, так і на ринках, що формуються, сьогодні не викликає здивування. Однак, уваги у цьому контексті заслуговує те, що країнам Північної Європи вдалося створити таку потужну де факто діючу ієрархію інституційного забезпечення реалізації концепції СР, яка нині охоплює як загальнонаціональні органи влади, місцеві ради і комітети з питань сталого зростання, так і широкий спектр громадських організацій, та виглядає настільки «деталізованою» і щільною у всіх без виключення країнах групи, що нагадує судинну систему, яка «підводить» принципи сталого розвитку як поживні речовини до кожного маленького містечка на Півночі Європи.

Показовим у цьому сенсі є приклад Швеції, де у 1999 році парламент вперше затвердив 16 екологічних цілей, що їх мала досягти країна у майбутньому [13, с. 2]. Основним державним органом, на який було покладено завдання досягнення цілей такого типу, стало

Агентство із захисту навколишнього середовища Швеції. Водночас, до цього процесу додатково залучили 25 агентств, регіональні адміністративні ради, муніципалітети, бізнес-сектор, неурядові організації, університети; створили Форум з екологічних цілей, Міжпартійний комітет з екологічних цілей для обговорення «зелених» ініціатив.

Абстрагуючись від конкретного, хоча і показового прикладу Швеції, зазначимо, що муніципалітети у цілому користуються значним рівнем самостійності у межах даного питання, розробляють власні деталізовані локальні стратегії СР, узгоджені із загальнонаціональною масштабнішою стратегією сталого розвитку. Крім того, муніципалітети відіграють лідируючу роль у ході втілення у життя різноманітних проєктів СР, започаткованих національними урядами: «Партнерство «зелених» державних закупівель» (Данія); «Життєздатний муніципалітет», «Муніципалітети із «зеленою» енергією» (Норвегія); «Сталі порти і міста» (Фінляндія), «Програма СР муніципалітетів», «Сталі міста» (Швеція). Слід вказати і на те, що співробітництво між органами влади різних рівнів відбувається прямо або ж опосередковано – через об'єднання місцевих органів влади: Асоціацію муніципалітетів і регіонів у Швеції, Асоціацію місцевих і регіональних органів влади у Фінляндії, Національну асоціацію місцевих і регіональних органів влади у Норвегії.

У цьому сенсі, на наш погляд, варто приділити увагу, насамперед, двом аспектам: перевагам наявного у вказаній групі країн інституційного забезпечення сталого розвитку (з акцентом на муніципалітетах) та проміжним результатам функціонування такого забезпечення. Серед переваг практики надання значного ступеню самостійності місцевим органам влади у ході реалізації концепції СР: можливість врахування у межах місцевих «сталих» ініціатив специфіки кожного конкретного муніципалітету, регіону; поживлення конкурентної боротьби між муніципалітетами за звання «найекологічнішого міста» (та інші звання) у межах різноманітних конкурсів національного і регіонального масштабу, що лише сприяє розробці та реалізації нових «сталих» ініціатив; збільшення відповідальності муніципалітетів, яка неминує «приходить» до них разом із самостійністю, мотивує залучати до співпраці у сфері сталого розвитку місцеві громадські організації і місцевих мешканців, що, у свою чергу, значно посилює обізнаність та участь останніх у процесі екологізації і «соціалізації» життя міст.

Що ж стосується результатів функціонування системи інституційного забезпечення НССР у країнах Північної Європи, то найсуттєвішими з них видаються наступні: у 2011 році 85,8% і 42,3% всіх джерел енергії в Ісландії і Норвегії відповідно склали відновлювальні джерела [14]; у муніципалітеті Осло в Норвегії станом на вересень 2013 року було зареєстровано 7526 електромобілів, що дозволяє назвати місто світовим лідером за кількістю електромобілів, які належать населенню [15]; разом із тим, у 2005-2012 рр. в Осло кількість мешканців, що використовували автомобілі з традиційними видами палива, знизилась з 45% до 35% [15]; у 2010 році столицю Швеції Стокгольм, яка 160 років тому була одним із найбільш брудних міст Європи із тривалістю життя мешканців у середньому 25 і 31 рік (для чоловіків і жінок відповідно), на рівні Європейського союзу визнали «Зеленою столицею Європи» [16, с. 10]; у 2014 році це звання здобула столиця Данії Копенгаген.

Третьою запорукою успіху північноєвропейських країн у боротьбі за сталий розвиток, яка вже згадувалась вище, вважаємо активне залучення громадськості до розробки, удосконалення та втілення у життя «сталих» ініціатив. Варто визнати, що громадський діалог з приводу питань сталого розвитку сьогодні у тій чи іншій мірі присутній у більшості країн ЄС. Наприклад, у Німеччині громадський діалог з проблем СР був започаткований Федеральним урядом у мережі Інтернет за адресою <http://www.nachhaltigkeits->

check.de та виявився достатньо результативним, оскільки частину конструктивних коментарів уряд прийняв до уваги у процесі підготовки Доповіді Федерального уряду про результати реалізації Національної стратегії сталого розвитку (за 2008-2012 рр.) [17, с. 52]. У Франції розробка та перегляд «зелених» планів здійснюється на основі принципу «круглого столу», який передбачає участь органів державної влади, корпорацій та громадськості.

Однак, у випадку північноєвропейських країн мова йде про повноцінну, постійну і рівноправну участь громадськості у ході імплементації НССР поряд із органами державної влади різних рівнів, що робить «сталі» ініціативи Північної Європи найбільш «корпоративними» і високоефективними. Слід зазначити, що наймасштабнішою серед п'яти країн є участь громадськості Швеції, пересічних шведів у «сталих» проектах органів влади різних рівнів: у 73% всіх муніципалітетів в країні збір відходів домогосподарств здійснюється приватними компаніями [18, с. 7]; шведи найбільше в Європі, де, до речі, ринок екологічних товарів зростає на 5-7% щорічно, купують екологічних товарів; [19, с. 1]; в країні функціонує «потужна» мережа громадських організацій, які спеціалізуються на проблемах сталого зростання (найвідоміші з них – Асоціація збереження природи Швеції, «Formas», «За чисту Швецію», Шведський інститут навколишнього середовища, «Mistra» тощо).

По-четверте, еволюція «сталих» ініціатив п'яти північноєвропейських країн свідчить про те, що істотна роль у ході імплементації концепції СР на Півночі Європи належить інтенсивному регіональному співробітництву у сфері сталого зростання. Без сумніву, наднаціональна політика СР Європейського союзу є надзвичайно важливою для забезпечення сталого зростання всіх країн-членів ЄС, проте близькість менталітетів, рівнів економічного розвитку країн Північної Європи (що спостерігається серед членів ЄС лише частково) виступили передумовою для більш тісної й узгодженої співпраці північноєвропейських країн між собою у цьому напрямі. Головна програма СР у межах кооперації країн – «Північний регіон – лідер зеленого розвитку» [20], а органи, що забезпечують реалізацію цієї та інших ініціатив у регіоні – Фінансова корпорація Півночі з екологічних питань, Інвестиційний банк Півночі, Інвестиційний фонд Півночі, Дослідницька установа з питань енергетики Півночі, Інновації Півночі.

Висновки. Враховуючи позитивний досвід країн Північної Європи із реалізації концепції сталого розвитку, рекомендованими заходами, що сприяли би удосконаленню інституційної складової імплементації концепції СР та забезпечили би високу результативність національної політики сталого зростання на ринках, що формуються, є наступні:

по-перше, нарощення автономності та делегування більшої частини повноважень у сфері сталого розвитку загальнонаціональними органами влади місцевим, що мають в обов'язковому порядку розробляти власні стратегії сталого розвитку із урахуванням специфіки конкретних регіонів і міст, здійснювати «вмонтування» пріоритетів сталого розвитку до інфраструктурних планів тощо;

по-друге, залучення приватних компаній до процесу запровадження національної і муніципальних стратегій сталого розвитку, зокрема, шляхом заохочення участі підприємств у «сталих» ініціативах на зразок управління та переробки муніципальних відходів та ін.;

по-третє, створення розгалуженої всеохоплюючої мережі додаткових вузькоспеціалізованих державних органів, сприяння формуванню недержавних організацій та програм з проблем сталого розвитку, які існували би не лише *de jure*, а і діяли *de facto*;

по-четверте, забезпечення жвавого громадського діалогу у ході розробки, удосконалення та втілення у життя НССР, програм сталого розвитку;

по-п'яте, розширення співробітництва з країнами-сусідами у межах регіону з метою втілення у життя ключових положень концепції сталого розвитку.

Список використаної літератури

1. Dalal-Clayton B. National Strategies for Sustainable Development : the Challenge ahead Environmental Planning Issues / B. Dalal-Clayton, S. Bass. – London : International Institute for Environment and Development, 2000. – 29 p.
2. Глобальна перспектива і сталий розвиток : (Системні маркетингові дослідження) / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. – К. : МАУП, 2005. – 492 с.
3. Данилишин Б. Розроблення національних стратегій сталого розвитку : корисний досвід для України / Б. Данилишин, О. Маслюківська // Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 3. – С. 27.
4. Jones R. S. Japans's New Growth Strategy to Create Demand and Jobs / R. S. Jones, B. Yoo. – Paris : OECD Publ., 2011. – 35 p.
5. Мельник Ю. Аналіз сутності стратегій забезпечення сталого розвитку різних рівнів господарювання / Ю. Мельник // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24-26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2013. – Т. 1. – С. 187-188.
6. Norman J. V. Green Giants: Environmental Policies of the United States and the EU (American and Comparative Environmental Policy) / J. V. Norman, M. G. Faure. – Massachusetts: The MIT Press, 2004. – 414 p.
7. Офіційний сайт Світового центру даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wdc.org.ua/en/services/country-profiles-visualization>.
8. The DAC Guidelines: Strategies for Sustainable Development / Organization for Economic Cooperation and Development. – Paris : OECD Publications, 2001. – 77 p.
9. Планування місцевого сталого розвитку: посібник з формулювання стратегії місцевого сталого розвитку / Муніципальна програма сталого розвитку ПРООН. – Київ : UNDP, 2005. – 67 с.
10. Nordic Statistical Yearbook 2013 / edited by K. M. Haagenzen. – Copenhagen : Rosendahls-Schultz Grafisk, 2013. – 157 p.
11. National Strategies for Sustainable Development: Challenges, Approaches and Innovations in Strategic and Coordinated Action / International Institute for Sustainable Development. – Manitoba : IISD and GTZ, 2004. – 54 p.
12. Sustainable Development in the 21st Century : National Institutions for Sustainable Development / UN Department of Economic and Social Affairs Division for Sustainable Development. – NY : UN-DESA, 2012. – 29 p.
13. The Swedish Environmental Objectives System: Information Sheet from the Ministry of the Environment / Government Offices of Sweden. – Stockholm : Grafisk Service, Elanders, 2014. – 4 p.
14. Офіційний сайт Nordic Cooperation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://norden.statbank.dk>.
15. Офіційний сайт муніципалітету Осло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oslo.kommune.no>.

16. Metzger J. Sustainable Stockholm : Exploring Urban Sustainability in Europe's Greenest City / J. Metzger, A. Olsson. – NY : Routledge, 2013. – 248 p.
17. National Sustainable Development Strategy : 2012 Progress Report / The Federal Government of Germany. – Berlin : Press and Information Office of the Federal Government, 2012. – 252 p.
18. Swedish Waste Management / Swedish Waste Management and Recycling Association. – Malmo : Avfall Sverige Publ., 2013. – 35 p.
19. Sustainable living in Sweden / Swedish Institute. – Stockholm : SI Publ., 2012. – 4 p.
20. The Nordic Region – leading in green growth / Nordic Prime Ministers' Working Group for Green Growth. – Copenhagen : Kailow-Express, 2011. – 12 p.

INSTITUTIONAL SUPPORT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT CONCEPT IMPLEMENTATION IN COUNTRIES OF NORTHERN EUROPE

Ianshyna A. M.

Ph.D. in Economics, Docent of the Chair of Economics, Entrepreneurship and Marketing of Kyiv University of Market Relations.

Abstract. *Nowadays environmentally-friendly behavior is considered to be the only acceptable individual, household and corporate behavior model in developed countries. Nevertheless, green behavior should not be treated like a spontaneous phenomenon, but a result of substantial efforts and successful implementation of pro-environmental campaigns, national and local authorities' green growth programs, joint developed countries and international institutions' sustainability initiatives; involvement of TNCs, non-governmental organizations and research institutes into the national sustainable development strategies creation and implementation process.*

Key sustainable development concept components are actively implemented in all European countries today, but according to the Sustainable Development Index 2013 the most successful SD policy has been recently pursued in such countries of Northern Europe as Denmark, Iceland, Finland, Norway and Sweden. Leadership of these countries in the SD concept implementation is partly determined by fundamental institutional support system. This article examines sustainable development institutional support attributes and peculiarities, being half the battle in sustainable development priorities' materialization in countries of Northern Europe.

Key words: *sustainable development, green growth, national strategy for sustainable development, sustainable development institutional support, countries of Northern Europe.*

Referances

1. Dalal-Clayton B. National Strategies for Sustainable Development: the Challenge ahead Environmental Planning Issues / B. Dalal-Clayton, S. Bass. – London : International Institute for Environment and Development, 2000. – 29 p.
2. Global'na perspektyva i staliy rozvytok: (Systemni marketologichni doslidzennia) / O. G. Bilorus, Yu. M. Matseyko. – K. : MAUP, 2005. – 492 s.
3. Danylyshyn B. Rozroblennia natsional'nyh strategiy stalogo rozvytku : korysniy dosvid dlya Ukrainy / B. Danylyshyn, O. Maslyukyvs'ka // Mehanizm regulyuvannia ekonomiky. – 2008. – №3. – S. 27.
4. Jones R. S. Japans's New Growth Strategy to Create Demand and Jobs / R. S. Jones, B. Yoo. – Paris : OECD Publ., 2011. – 35 p.
5. Melnyk Yu. Analiz sutnosti strategiy zabezpechennia stalogo rozvytku riznyh rivniv gospodaryuvannia / Yu. Melnyk // Ekonomichni problemy stalogo rozvytku : materialy Mignarodnoyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi, prysviachenoyi pamyati prof. Balats'kogo O. F. (m. Sumy, 24-26 kvitnia 2013 r.) : u 4 t. / za zag. red. O. V. Prokopenko. – SumDU, 2013. – T. 1. – S. 187-188.

6. Norman J. V. Green Giants: Environmental Policies of the United States and the EU (American and Comparative Environmental Policy) / J. V. Norman, M. G. Faure. – Massachusetts: The MIT Press, 2004. – 414 p.
7. Ofitsiyniy sayt Svitovogo centru danih [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://wdc.org.ua/en/services/country-profiles-visualization>.
8. The DAC Guidelines: Strategies for Sustainable Development / Organization of Economic Cooperation and Development. – Paris : OECD Publications, 2001. – 77 p.
9. Planuvannya mistseвого stalogo rozvytku: posibnyk z formulyuvannya strategiyi mistseвого stalogo rozvytku / Muncypal'na programa stalogo rozvytku PROON. – Kyiv : UNDP, 2005. – 67 s.
10. Nordic Statistical Yearbook 2013 / edited by K. M. Haagenen. – Copenhagen: Rosendahls-Schultz Grafisk, 2013. – 157 p.
11. National Strategies for Sustainable Development: Challenges, Approaches and Innovations in Strategic and Coordinated Action / International Institute for Sustainable Development. – Manitoba : IISD and GTZ, 2004. – 54 p.
12. Sustainable Development in the 21st Century: National Institutions for Sustainable Development / UN Department of Economic and Social Affairs Division for Sustainable Development. – NY : UN-DESA, 2012. – 29 p.
13. The Swedish Environmental Objectives System: Information Sheet from the Ministry of the Environment / Government Offices of Sweden. – Stockholm : Grafisk Service, Elanders, 2014. – 4 p.
14. Ofitsiyniy sayt Nordic Corporation [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://norden.statbank.dk>.
15. Ofitsiyniy sayt Munitsypalitetu Oslo [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.oslo.kommune.no>.
16. Metzger J. Sustainable Stockholm: Exploring Urban Sustainability in Europe's Greenest City / J. Metzger, A. Olsson. – NY : Routledge, 2013. – 248 p.
17. National Sustainable Development Strategy: 2012 Progress Report / The Federal Government of Germany. – Berlin : Press and Information Office of the Federal Government, 2012. – 252 p.
18. Swedish Waste Management / Swedish Waste Management and Recycling Association. – Malmo : Avfall Sverige Publ., 2013. – 35 p.
19. Sustainable living in Sweden / Swedish Institute. – Stockholm : SI Publ., 2012. – 4 p.
20. The Nordic Region – leading in green growth / Nordic Prime Ministers' Working Group for Green Growth. – Copenhagen : Kailow-Express, 2011. – 12 p.

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ КОНЦЕПЦИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В СТРАНАХ СЕВЕРНОЙ ЕВРОПЫ

Яншина А. Н.

Кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, предпринимательства и маркетинга Киевского университета рыночных отношений.

Аннотация. *Экологически толерантное поведение субъектов хозяйствования в странах с развитой экономикой, хотя и рассматривается сегодня гражданами этих стран как единственно возможное, не сформировалось стихийно, а является результатом активной популяризации «зеленого» образа жизни на национальном уровне; реализации средне- и долгосрочных системных программ устойчивого развития органами власти всех уровней, совместных «зеленых» инициатив странами с развитой экономикой и международными институтами; участия в создании и имплементации национальных стратегий устойчивого развития транснационального бизнеса, научно-исследовательских и общественных организаций.*

Реализация ключевых положений концепции устойчивого развития осуществляется сегодня в той или иной мере во всех странах Европы. Вместе с тем, наибольших успехов на пути к устойчивому развитию национальных экономик удалось достичь североевропейским странам: Дании, Исландии, Норвегии, Финляндии и Швеции, которые на данный момент являются мировыми лидерами Индекса устойчивого развития.

Одной из важных предпосылок лидерства стран Северной Европы в этой сфере стало формирование разветвленной системы институционального обеспечения имплементации

ции концепции устойчивого развития, успешно функционирующей сегодня на практике. Статья посвящена исследованию атрибутов и особенностей институциональной составляющей реализации концепции устойчивого развития, обеспечивших эффективность национальной политики «зеленого» роста в странах Северной Европы.

Ключевые слова: устойчивое развитие, зеленый рост, национальная стратегия устойчивого развития, институциональное обеспечение устойчивого развития, страны Северной Европы.